

ІННОВАЦІЙНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З УЧНЯМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Дмитрієва Світлана Михайлівна,
кандидатка психологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Котович Наталія Володимирівна,
здобувачка магістерського рівня вищої освіти,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

В умовах цифрової трансформації суспільства та освіти, зокрема спеціальної, виникає нагальна потреба в модернізації традиційних підходів до логопедичної допомоги. Ефективне використання інноваційних комп'ютерних технологій (ІКТ) є одним із ключових напрямів підвищення якості корекційно-розвивального процесу для учнів з порушеннями мовлення. Однак, попри значний потенціал ІКТ, питання їх систематичного, методично обґрунтованого та безпечного впровадження в логопедичну практику потребує подальшого дослідження та узагальнення.

Питання застосування комп'ютерних технологій у спеціальній освіті та логопедії зокрема активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Роботи таких дослідників, як Р.Ю. Біла [1], О.В. Компанець [2], О.В. Ласточкіна [3], Л.І. Найдьонова [4], Н.В. Рібцун [5], М. Шеремет [6] та інші, підкреслюють значний потенціал ІКТ у корекції мовленнєвих порушень. Сучасні дослідницькі підходи акцентують увагу на розробці та апробації нових цифрових інструментів, вивченні їхнього впливу на різні аспекти мовленнєвого розвитку (звуковимова, лексика, граматики, зв'язне мовлення), а також на інтеграції цих технологій у комплексний логопедичний супровід. Важливим аспектом є також дослідження мотиваційного впливу ІКТ на дітей з особливими освітніми потребами.

Основною метою дослідження є оцінка ефективності інноваційних комп'ютерних технологій у покращенні мовленнєвого розвитку учнів з порушеннями мовлення. Для досягнення цієї мети було поставлено **наступні завдання**:

- Дослідити вплив використання платформ "ДивоГра", «Wordwall», "LearningApps", «Google Jamboard» та «Логопедійка» на мовленнєвий розвиток учнів.
- Оцінити ефективність мобільних додатків "Speech Blubs" та "Мовленнєвий тренажер" у корекції мовленнєвих порушень.
- Порівняти результати впровадження ІКТ-базованих втручань з традиційними методами логопедичної роботи.
- Виявити переваги та складнощі використання зазначених технологій у контексті спеціальної школи.

З метою вивчення ефективності застосування інноваційних комп'ютерних технологій у логопедичній роботі було організовано дослідно-експериментальну роботу. На протязі 4 місяців дослідження проводилося на базі інклюзивних класів Спеціальної школи. У дослідженні взяли участь 16 дітей віком 10–12 років, які мали різні форми мовленнєвих порушень, такі як дислалія, фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення (ФФНМ) та загальне недорозвинення мовлення (ОНР).

Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства

Учасники дослідження були розподілені на дві групи: дослідну та контрольну. Робота з дослідною групою включала активне використання інноваційних комп'ютерних технологій. Зокрема, застосовувалися такі онлайн-платформи та мобільні додатки:

- **ДивоГра:** Використовувалася для розвитку пізнавальних процесів, уваги, пам'яті та логічного мислення, що є важливою базою для формування мовленнєвих навичок [7].

- **Wordwall:** Застосовувався для створення інтерактивних ігор та вправ на автоматизацію та диференціацію звуків, збагачення словникового запасу та формування граматичних категорій [10]

- **LearningApps:** Використовувався для розробки різноманітних інтерактивних завдань, спрямованих на закріплення вивченого матеріалу, розвиток фонематичного сприймання та аналізу [11].

- **Google Jamboard:** Застосовувався для спільної роботи над мовленнєвими завданнями, складання речень, історій за картинками, розвитку діалогічного та монологічного мовлення [8].

- **Логопедійка:** Використовувався як інструмент для автоматизації вимови проблемних звуків у ігровій формі [12].

- **Speech Blubs:** Застосовувався для тренування вимови звуків та слів за допомогою візуального зворотного зв'язку та технології розпізнавання мовлення [13].

- **Мовленнєвий тренажер:** Використовувався для автоматизації звуковимови та розвитку фонематичного слуху через виконання спеціальних вправ [14].

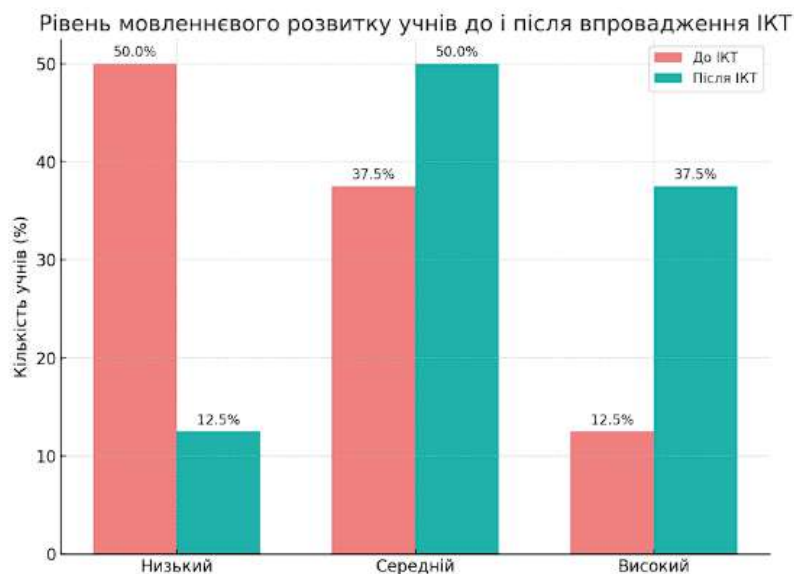
Контрольна група отримувала логопедичну допомогу за традиційною методикою, яка не передбачала систематичного використання комп'ютерних технологій.

Для оцінки ефективності застосованих технологій було проведено діагностику рівня мовленнєвого розвитку учнів до початку експерименту та після його завершення. Отримані результати представлені у таблиці 1 та на діаграмі 1.

Рівень мовленнєвого розвитку	До впровадження ІКТ	Після впровадження ІКТ
Низький	50% (8 учнів)	12,5% (2 учні)
Середній	37,5% (6 учнів)	50% (8 учнів)
Високий	12,5% (2 учні)	37,5% (6 учнів)

Таблиця 1. Рівень мовленнєвого розвитку учнів дослідної групи до та після впровадження ІКТ

Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства



Діаграма 1. Рівень мовленнєвого розвитку учнів дослідної групи до та після впровадження ІКТ

Застосування ІКТ у дослідній групі показало високу ефективність. Відбувся суттєвий перерозподіл учнів від низького рівня до середнього та високого. Кількість учнів з низьким рівнем мовленнєвого розвитку скоротилася вчетверо, тоді як кількість учнів з високим рівнем зросла втричі. Це свідчить про позитивний вплив використаних комп'ютерних технологій на корекцію мовленнєвих порушень та загальний розвиток мовлення.

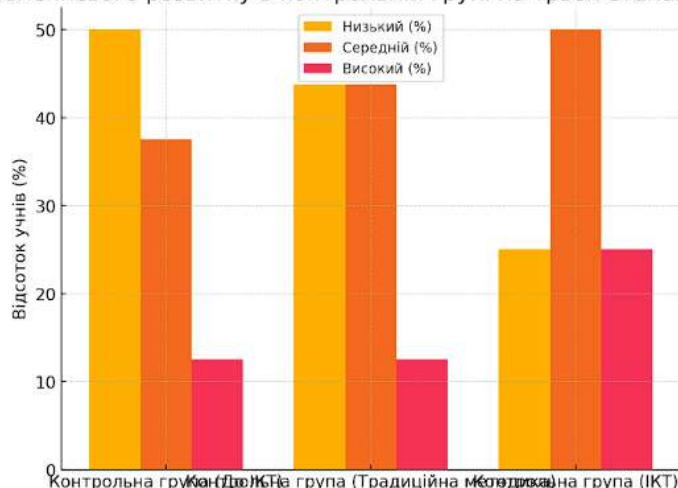
Результати для контрольної групи, якій також було надано до впровадження ІКТ та на завершальному етапі експерименту — щоб оцінити вплив ІКТ вже в обмежений термін. Отримані результати представлені у таблиці 2 та на діаграмі 2.

Група	Етап дослідження	Низький	Середній	Високий	Кількість учнів
Контрольна	До впровадження ІКТ	50.0% (8)	37.5% (6)	12.5% (2)	16
Контрольна	Після традиційної методики (без ІКТ)	43.75% (7)	43.75% (7)	12.5% (2)	16
Контрольна	Після впровадження ІКТ (обмежене застосування)	25.0% (4)	50.0% (8)	25.0% (4)	16

Таблиця 2. Рівень мовленнєвого розвитку в контрольній групі на трьох етапах дослідження

Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства

Рівень мовленнєвого розвитку в контрольній групі на трьох етапах дослідження



Діаграма 2. Рівень мовленнєвого розвитку в контрольній групі на трьох етапах дослідження

Аналіз даних, представлених у таблиці 1, таблиці 2, свідчить про позитивну динаміку в рівнях мовленнєвого розвитку учнів дослідної групи. До початку експерименту половина дітей мала низький рівень мовленнєвого розвитку. Після чотирьох місяців систематичного використання інноваційних комп'ютерних технологій у логопедичній роботі, кількість учнів з низьким рівнем зменшилася до 12,5%. Водночас, відсоток дітей із середнім рівнем зріс з 37,5% до 50%, а з високим рівнем – з 12,5% до 37,5%. Порівняння результатів дослідної групи та контрольної групи демонструє явні переваги використання ІКТ. Зменшення частки учнів з низьким рівнем у дослідній групі було значно суттєвішим. Приріст учнів з високим рівнем у дослідній групі 25%, тоді як у контрольній групі на етапі традиційної методики цей показник не змінився.

Ці результати демонструють, що інтеграція комп'ютерних технологій у логопедичний процес сприяє більш інтенсивному та успішному подоланню мовленнєвих порушень у молодших школярів. Інтерактивність, ігровий формат та можливість індивідуалізації завдань за допомогою ІКТ підвищують мотивацію дітей до занять, роблять процес корекції більш захопливим та ефективним.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило гіпотезу про ефективність використання інноваційних комп'ютерних технологій у логопедичній роботі з учнями з порушеннями мовлення в умовах інклюзивного навчання. Застосування таких цифрових інструментів, як онлайн-платформи "ДивоГра", «Wordwall», "LearningApps", «Google Jamboard» та мобільні додатки «Логопедійка», "Speech Blubs", "Мовленнєвий тренажер", дозволяє значно покращити результативність корекційно-розвиткової роботи, підвищити рівень мовленнєвого розвитку дітей та сприяти їхній успішній інтеграції в освітнє середовище. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку та апробацію комплексних методик використання ІКТ у логопедії для різних вікових категорій та форм мовленнєвих порушень.

Література:

1. Біла, Р. Ю. (2021). Використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі логопеда спеціального закладу загальної середньої освіти. Інноваційна педагогіка, (32), 95–99. <https://doi.org/10.32843/2663-6085.2021.32.18>
2. Компанець, О. В. (2022). ІКТ у логопедичній роботі з дітьми із ЗНМ у сучасному освітньому просторі. Психолого-педагогічні проблеми підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах НУШ: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 102–105. Київ: ІСПП НАПН України.

Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства

3. Ласточкина, О. В. (2020). Інформаційні технології як засіб підвищення ефективності логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Актуальні проблеми корекційної освіти (педагогічні науки), (17), 150–159. <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2020-17.150-159>
4. Найдьонова, Л. І. (2019). Цифрова трансформація освіти: соціально-психологічні виклики. Освіта: стратегія розвитку, 4(29), 6–12. <https://doi.org/10.32405/2617-5739-2019-4-6-12>
5. Рібцун, Н. В. (2021). ІКТ у логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку із ЗНМ. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, (7–8), 154–162. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.07/154-162>
6. Шеремет, М. К. (2019). Інформаційно-комунікаційні технології в логопедичній практиці. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, (36), 215–222.
7. ДивоГра – платформа для розвитку дітей. URL: <https://dyvogra.com.ua/>.
8. Google Jamboard. URL: <https://jamboard.google.com/>
9. Ласточкина О. В. Використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності логопеда. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки), 2018, 12, 170-181. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/apko_2018_12_18.pdf
10. Wordwall. Інтерактивні вправи для навчання. URL: <https://wordwall.net/uk>
11. LearningApps.org – інтерактивні навчальні модулі. URL: <https://learningapps.org/>
12. Логопедійка – додаток для дітей з мовленнєвими порушеннями. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.logopedyika.app>
13. Speech Blubs – логопедичний додаток для дітей. URL: <https://speechblubs.com/>
14. Мовленнєвий тренажер. Інтерактивний ресурс. URL: <https://logoped.in.ua/>